

# DEMOKRACIJA

Leto II. - Štev. 51

Gorica - Trst, 17. decembra 1948

Izhaja vsak petek

## DEŽELNE AVTONOMIJE

V četrtek 25. novembra je na volivnem shodu v Tridenu govoril ministrski predsednik De Gasperi in izjavil, da predstavlja poseben statut, ki je bil izdan za Nemce na Tridentskem in v Poadižu vzor avtonomije, ki bi se lahko uveljavila tudi za Slovence v Italiji in Italijane v Jugoslaviji.

V teku enega leta, odkar je stopila republikanska ustava v veljavo, to je do 31. decembra t. l., morajo biti določene volitve v deželne zbornice, kakor določa čl. VIII prehodnih določil te ustave. Prav zaradi tega so nastali v parlamentarnih krogih novi poizkusi prepričati izvedbo deželnih avtonomij, in neka skupina poslancev je v ta namen stavila predlog, naj bi se volitve odložile za eno leto.

V sredo 15. t. m. pa je govoril v senatu ministrski predsednik De Gasperi in izjavil, da se bo vlada držala ustave in izvedla deželne avtonomije, »toda postopati je treba previdno«. S temi besedami je De Gasperi potrdil odločno voljo vlade, da bo spoštovala ustavo in njena določila tudi izvedla.

Notranji minister Scelba pa je pred nekaj dnevi povedal v poslanski zbornici, da bodo deželne volitve sklicane najpozneje za jesen prihodnjega leta in ne preko tega časa. Izgleda, da se bo to zgodilo v oktobru 1949. Na vsak način mora biti ta čas določen do 31. t. m.

Noben od dveh ministrov pa ni povedal, ali bodo naši deželi dali posebno avtonomijo, kakršno uživajo Francozi, Nemci in Ladinci v Italiji. Strogo ustavno in po pravilih enakopravnosti vseh državljanih bi morala republika nuditi tudi Slovincem užitve enakih pravic, kot vsem drugim državljanom, zlasti državljanom pripadnikom narodnih manjšin. Vsaka izjema bi pomenila kršitev ustave in enakopravnosti, in tudi teptanje naravnih in človeških pravic, ter ponižanje enega dela državljanov pred brezobzirno vladajočo večino.

Ali pa vlada res misli Slovence zapostaviti in zahtevati od Titove Jugoslavije uvedbo iste manjšinske zakonodaje, kakor jo misli izvesti ona? Kakor smo že večkrat poudarili v našem listu, stojimo na stališču in zagovarjamo mnenje, da bi bilo zelo umestno doseči med obema državama popoln sporazum v tem pogledu. Toda dokler je stvar še v željah in načrtu, naj bi Slovenci v Italiji uživali to, kar jim ustava določa. Na drugi strani pa je obče znano, da uživajo Italijani v Jugoslaviji širše jezikovne pravice, kakor Slovenci v Italiji. Dobro vemo, da vlada tam komunistem, ki ima svoje nazore in metode, toda teh »dobrin« so deležni tudi Slovenci, Srbi in Hrvati, ne samo Italijani. In primer zaradi politične ideologije ne more priti v poštev, kadar gre za zaščito jezikovnih manjšin. Ko je vlada v Italiji fašizem, smo mi ta trpeli, Italijani v Jugoslaviji pa ne!

Naj nam Republika da, kar nam pritiče v isti meri, kakor

## Proti rododomoru

Letošnja glavna skupščina Združenih narodov v Parizu zaradi trenj med velesilami ni bila prav uspešna, navzlic vsemu je pa rodila dva pomembna uspeha, ki bosta ostala trajno zapisana v zgodovini te mednarodne ustanove in ji bosta v čast.

Prvi uspeh predstavlja sprejem mednarodnega dogovora o prepovedi in kaznovanju rododomora, katerega so v Parizu proglasili za hudodelstvo nad človeštvom. Drugi uspeh pa je splošna izjava o človeških pravicah.

Za ta dva važna sklepa, ki ju moramo prištevati med najvažnejše dogodke po zadnji vojni in za mejnik v zgodovini človeštva, je bilo potrebno dolgo in naporno delo, ki je trajalo nad dve leti.

Sporazum o prepovedi in kaznovanju rododomora ustvarja povsem novo poglavje v mednarodnem pravu. Ustvarja namreč nov mednarodni pravni red, ki bo temu sklepu dajal potrebno veljavo in spoštovanje.

Sporazum se je porodil iz splošnega odpora proti uničevalnim nacističnim taboriščem smrti in njihovim strahotam. Njegov namen je braniti plemenske, narodnostne ter verske skupine pred popolnim iztrebljenjem, kakor smo ga doživljali med drugo svetovno vojno in ga žal marsikje na svetu doživljajo še danes. Dalje naj zakonodaja, ki jo ta sporazum določa, poskrbi, da bodo narodna ali pa mednarodna sodišča kaznovala vse, ki se s hudodelstvom rododomora pregreše.

Rodomor bo odslej veljal za zločin nad človeštvom ne samo v vojnem času, marveč tudi v miru. Tudi v mirnih časih vidimo, da so na svetu vlade in oblastniki, ki bi radi uničevali narodne in verske manjšine pod preteklo, da branijo lastno državo in narodno neodvisnost.

V zgodovini vseh malih narodov je to eno najžalostnejših poglavljev. Zelo bridko smo ga občutili zlasti mi, Slovenci. Kot krvava nit se vleče skozi vsa stoletja naše zgodovine. Naši sosedeji s severa in juga, z vzhoda in zapada so stalno z nasiljem in premočjo raznarodovali naš slovenski živelj. Omejimo se samo na zgodovino zadnjih desetletij. V Avstriji so pred prvo svetovno vojno Nemci na Koroškem in Štajerskem, Madžari v Prekmurju in Italijani na Primorskem, zlasti v Trstu, v Gorici in Istri potujčevali naš rod. Kako sta naša hotela iztrebiti nacizem in fašizem, o tem ne bomo pisali, ker je še vsem predobro v spominu. In kako nam razni šovinisti in neofašisti odrekajo naše narodne pravice in postajajo krivi rododomora na Tržaškem in Goriskem, moramo na žalost ugotavljati še danes vsak dan.

Treba si je bilo dosti prizadevat, da so pri tozadevnih razpravah člani odbora premagali razne pravne, tehnične in politične pomisleke, s katerimi so zastopniki nekaterih držav skušali sporazum prepričati, ali pa ga vsaj zvođeniti. Med te države spadajo Sovjetska zveza in njene podložnice.

Komunistične države so se zavdale, da je poglavitna ost tega sporazuma naperjena proti njim,

Francozom in Nemcem ter Ladincem. Naj nas zaščiti, kakor določa čl. 6 ustave, pred tistimi, ki bi nas radi iztrebili in so že na delu v tem oziru, saj nam prihajajo vsak dan pritožbe, da oblastva osparavajo mnogim Slovincem celo državljansko vključitev v javnim dokazom in vpisom v uradne imenike.

saj ves svet ve, da se rododomor danes, po končani vojni, nadaljuje zlasti v teh državah. Sovjetska zveza, njene podložnice in Titova Jugoslavija so skušale doseči, da bi Združeni narodi rodomor razglasili za zločin samo tedaj, če ga zagreše tak imenovane »fašistične države«, ne pa kdo drugi, na primer »ljudeške demokracije«.

Toda javno mnenje vsega svetovnega sveta se je v tem primeru izkazalo za tako močno, da so pred njim morali odnehati tudi zastopniki komunističnih držav.

Ko so videli, da ne morejo doseči nobene bistvene spremembe, so poskusili izpodbiti določilo, da mora tiste, ki se pregreše z rododomorom, soditi mednarodno sodišče. To so delali pod znano preteklo, da pomeni takšno določilo okrnjevanje neodvisnosti posameznih držav ter vmešavanje v njihove notranje zadeve.

Toda vsi napori komunističnih držav so bili zastojni in Združeni narodi so sporazum o prepovedi rododomora sprejeli soglasno.

Seveda bo treba zdaj počakati, da bomo videli, kako se bodo Sovjetska zveza in njene podlož-

nice v dejanju držale sklepa, za katerega so glasovale tudi one.

S tem, da je sporazum sprejela Glavna skupščina Združenih narodov, še ni storjeno vse. Preden bo začel zares veljati, ga mora potrditi in podpisati vsaj 20 držav, ki so članice Združenih narodov. Potem bo treba ustanoviti mednarodno sodišče, ki bo skrbelo za njegovo izvajanje ter zasledovalo vse prestopke.

Za zdaj je važno že samo dejstvo, da so Združeni narodi ustvarili moralno orožje zoper hudodelstvo rododomora; hudodelstvo, ki ga je zdaj lahko nekažnovano počenjal vsakdo, ki je imel v rokah oblast.

Od vseh sklepov, kar so jih Združeni narodi sprejeli v svojem kratkem obstanku, je ta najbolj pomemben za male narode, ki so vedno bili in so še — žrtve rododomora, o čemer nam priča ne le zgodovina zadnje svetovne vojne, marveč tudi čas pred njo in po njej.

Sporazum o prepovedi rododomora ter izjava o človeških pravicah, o katerih smo v naši zadnji številki tudi že razpravljali, sta dve dejanji, ki delata čast Združenim narodom in tudi zadnjemu zasedanju glavne skupščine v Parizu, ki sicer ne mora pokazati kakih posebnih uspehov.

## Gorica in njen prosti pas

Kakor smo že poročali in kakor zatrjujejo poučeni krogi stopi 1. januarja 1949 v veljavo zakon, ki ustanavlja carine prosti pas za ozemlje, ki leži med jugoslovansko mejo. Soroč in reko Vipavo ter mu je vključena podgorska predelnica. Po tem zakonu bo dovoljeno vpeti na to ozemlje vsako leto carine prosto sledeče blago za prehrano prebivalstva: 2.500 ton govejave in svinjskega mesa, svežega in zmrazjenega; 1.200 ton masla in jedilnih maslač; 1.280 ton semenskega olja; 180 ton suhe ribe (štokviča in bakalja); 500 ton kave; 300 ton kavčnih nadomestkov; 2.500 ton sladkorja; 60 ton kakava; 13.000 hl piva; 2.500 etanetrov špirta in 340 etanetrov čistega alkohola. Cene tega blaga bodo nižje kot sedaj, ker bodo odpadli obrtniški proizvajalci in potrošni državni davek.

Znižanje cen pri zgoraj navedenih živilih bo sicer ugodno za prebivalstvo v prostem pasu, vendar bi se samo s tem ukrepom ne odpravila gospodarska mizerija, ki tlači Gorico. Vsi merodajni krogi se strinjajo v tem, da je sedanjo krizo mogoče rešiti samo s povečanjem industrijske proizvodnje in zaposlitvijo brezposelnih. V ta namen določa zakon o ustanovitvi carine prostega pasu, da bo dovoljen v ta pas carine prosti uvoz raznih industrijskih surovin in pomožnega blaga. Sem spadajo razne važne surovine kot železo, les, drva za kurjavo, maslo, barve, gumij, kože, papir, kolonialno blago (poper) itd. Te surovine bodo lahko naročila in dobila že obstoječa industrijska in obrtna podjetja ter jih predelovala v svoje izdelke. Teh ugodnosti bodo seveda deležna tudi podjetja, ki se bodo v Gorici na novo ustanovila. Tako ojačena in povečana storilnost raznih in-

dustrij in obrti v prostem pasu bi nudila primeren zaslužek tisočem, ki so sedaj brezposelni, tolčejo revščino in tvorijo enega naitežjih in najbolj perehkih vprašanih Gorice in celotne pokrajine.

Ob primerni priliki bomo objavili celotno besedilo tega važnega zakona. Z njim se bo gospodarsko življenje gorškega mesta in okolice zopet poživilo in dvignilo, toda samo če bomo zakonske ugodnosti modro podprli s trgovsko podjetnostjo in pridnostjo.

## Sklepi srbskih demokratskih strank

Od 22. do 27. novembra se je vršil v Londonu sestanek zastopnikov srbskih demokratskih strank v emigraciji. Na sestanku se je dosegla soglasnost glede bodočega dela in je bilo ustanovljeno »Predstavništvo srbskih demokratskih strank v emigraciji«, ki ima naloge izvesti čimprej vse korake, da se ustvari Srbsko narodno predstavništvo. To naj bi bilo vrhovno politično vodstvo vseh demokratskih Srbov v tujini, v katerem bi poleg njegovih članov bilo tudi več uglednih srbskih javnih delavcev. To »predstavništvo« bo vodilo srbsko narodno politiko v tujemstvu in bo podvzelo vse korake, da v sporazumu s hrvatskimi in slovenskimi strankami ustanovi enotno »Predstavništvo Jugoslavije« v inozemstvu. Na ta način bi se potem lahko pričela skupna, brezkompromisna borba proti komunističnemu režimu v domovini, dokler bi se ne vzpostavila svobodna in državna neodvisnost.

V »Predstavništvo srbskih demokratskih strank« v inozemstvu so bili imenovani: Miloš St. Bobić in Stevan

Trivunac od Narodno-radikalne stranke, Radoje L. Knežević in Bogdan N. Lekić od demokratske stranke, dr. Milan Gavrilović in dr. Miloš Tupanjanin od Srbske zemljoradniške stranke ter Adam Pribičević za Samostojno demokratsko stranko in dr. Živko Topalović za Socialistično stranko.

»Oslobođenje«, ki izhaja v Londonu, je v svoji številki od 11. dec. posvetilo ustanovitvi »Predstavništva« članek, v katerem med drugim pravi:

»Prepričani smo, da bo ta korak na potu sloje in sporazuma pozdravila velika večina Srbov v izgnanstvu. Njihovo zadovoljstvo bo tem večje, ker je nova ustanova enotnega Srbskega narodnega predstavništva zbere vse aktivne srbske sile. Po vsem tem bo treba doseči sporazum še s hrvatskimi in slovenskimi zastopniki, in sicer preden se otvori enotno »Predstavništvo Jugoslavije« v inozemstvu. Ako poborniki te rodoljubne in demokratske zamisli z uspehom izvršijo tudi ta del svoje naloge, zlasti če ga hitro izvršijo, potem bomo mi vsi skupaj opravičeno z veliko večjimi upi gledali v bodočnost in z veliko večjim zaupanjem pričakali dogodke, ki se že najavljajo. Uspešno borbo proti komunističnemu režimu lahko vodimo samo, ako smo složni: a pravi demokratski red ter socialni in ekonomski napredek moremo oživitvoriti samo, ako smo edini vsaj v osnovnih načelih. Z osnovanjem enotnega jugoslovanskega predstavništva bi Svobodna Jugoslavija slednjič dobila svoj Državni odbor, svoje odgovorno politično vodstvo, kateremu bi nihče, ne med nami ne med tujci, ne mogel odreči legitimacije«.

Le na podlagi pravičnosti bomo sezidali svetovni mir.

Koroška kronika

## PETER II. IN TITO

Jugoslovanski kralji Peter II. je pred kratkim dopotoval v Združene države. Po prihodu tja je dal časnikarjem več izjav. V njih je med drugim izrekel upanje, da se bo vrnil domov in spet zasedel prestol. Prelom med Titom in Kominformom je po njegovem povzročil v Jugoslaviji gospodarsko krizo, kakor je tam še nišo poznali. A kljub temu ne kaže, da bi Tito kaj kmalu padel in da bi se država otresla komunističnega jarma.

Tito, je dejal Peter II., bi sprejel vse, kar bi mu hotele Združene države dati. Vprašanje je le, če velja njegov položaj danes z zunanjo pomočjo ojačevati. Nikjer ni dokazano, da je Tito res prelomil s Sovjetsko zvezo. Ameriko napada prav tako, kakor jo je. Zato je prazno pričakovanje, če ga skušajo Združene države spraviti v tabor zohodnih demokracij.

Kralj ne verjame v kak politični uspeh teh ameriških prizadevanj. Glede odpora doma je Peter II. rekel, da bi vsak poskus za organizacijo kakih podtalnih gibanj bil udušen. Politijski režim doma je tako izdelan, da bi odpor rodil prekrvave posledice.

## Od srede do srede

9. DECEMBRA: Stalin je sprejel predsednika češke komunistične vlade in njegove spremljevalce, ki so bili poklicani na vržen uradni obisk v Moskvo. — Zahodne velesile so sprejele avstrijsko zahtevo za obnovo pogajanj glede mirovne pogodbe o tej državi. — V zahodni Evropi so zaradi pomoči po Marshallovem načrtu lahko povsod povečali življenjske obroke. — Odstop madžarske vlade, ker je pobegnil na Zahod njen finančni minister Nyaradi. — Francoska policija je prišla in izgnala Titovega konzularnega uradnika Poženela. — Argentinski zunanji minister Bramuglia je dopotoval na uradni obisk v Washington. — V zahodno Nemčijo je pobegnil grof Einsiedel, vruk slavnega nemškega politika Bismarcka, ki je dozdaj bil duša vse rdeče propagande in organizacije na sovjetskem področju. — »Tanjug« poroča o velikih aretacijah Titovih privrženecv v albanski komunistični partiji.

10. DECEMBRA: Zahodne države so se sporazumele o ustanovitvi posebnega nadzorstvenega urada, ki bo preprečeval zopetno oborožitev Nemčije. — Anglija odklanja predloge za pristop Italije v Atlantsko obrambno zvezo, češ da je Italija vojaško preslabab. — Železni zastor je dosti bolj nadležen tistim, ki so zaprti za njim, kakor pa ljudem na tej strani, je izjavil ameriški vrhovni sodnik Jackson. — Združene države štejejo zdaj nad 147 milijonov duš, 16 milijonov več kakor pred 8 leti. — Sovjetski parlament ostro graja nezadostno preskrbo prebivalstva z življenjskimi potrebščinami. — Zaradi zahtevne politike Sovjetov in njihovih podložnikov se je ves svet združil v enotno fronto proti komunizmu, je govoril kanadski zunanji minister. — Anglija bo francoski vojski začela dobavljati najnovejša letala na raketni pogon. — Obsedno stanje na vsem ozemlju nacionalne Kitajske.

11. DECEMBRA: Glavna skupščina Združenih narodov je z 48 glasovi sprejela Izjavo o človeških pravicah. Zanj niso glasovali Sovjeti, njihovi podložniki in pa Titova Jugoslavija. — Sovjeti imajo v svojih uničevalnih koncentracijskih taboriščih vsaj 13 milijonov ljudi, sodi ameriški minister za vojsko, Royall. — Prva posvetovanja za sklenitev Atlantske obrambne zveze v Washingtonu. — Uprava Marshallovega načrta je že izdelala program za svoje delo v prihodnjem letu. — Prvi sestanek med predsednikom USA Trumanom in gospo Čang-kajškovo zaradi ameriške pomoči Kitajski. — Glavna skupščina Združenih narodov je soglasno odobrila mednarodni sporazum o prepovedi in kaznovanju rododomora, to je, uničevanja celih narodnostnih ali verskih skupin iz kakršnih koli razlogov.

12. DECEMBRA: Češka komunistična partija je dala navodila za nov boj proti katoliški cerkvi. — V Sovjetski zvezi in v podložniških državah so začeli odkrito gonjo proti Judom. — Stroški za letoletno preskrbo Berlina po zraku znašajo toliko kakor stroški za en dan zadnje vojne. — V madžarsko vojsko so uvedli politične komisarje, kakor jih poznamo iz drugih »ljudeškomokratskih« armad.

13. DECEMBRA: Glasilo Titove partije »Borba« hudo napada srbsko pravoslavno cerkev.

Od srede  
do srede

ker ni preprečila škofoma Dioniziju in Nikolaju profititovskega delovanja v Združenih državah.

Bolgarski kmetje se upirajo obvezni oddaji žita. Da bi jih ukrotila, pošilja rdeča vlada nadne posebne kazenske brigade. — Danska vlada je sklenila ojačiti obrambo svojih meja. — V Parizu se nadaljujejo razgovori za sporazum med Grčijo in njenimi komunističnimi sosedi. — Poljski komunistični tisk napada Tita zaradi pletenega načrta, češ da se pri njem ni prav nič menil za koristi ljudstva. — Ameriški minister za vojsko Royall je dopotoval v London. Obiskal bo Nemčijo, Avstrijo, Grčijo, Turčijo, Neapelj, Pariz in Trst. — V Pragi se je začela razprava proti skupini »benderovcev«, to je, ukrajinskih protikomunističnih borcev, ki so čez češko ozemlje spravljali ljudi iz Sovjetske Ukrajine na Zahod. — Vsak nov sovjetski ukrep za poostreitev zapore nad Berlinom bo škodil samo Sovjetom, trdi ameriški poročnik v Nemčiji, general Clay.

Sovjetski tisk hučo napada fisko vlado, češ da trpi proti sovjetsko propagando. — Nemški begunci iz Šlezije in ostalih vzhodnih predelov izjavljajo, da ne bodo nikoli priznali nobene mirovne pogodbe, ki bi te pokrajine dala Poljakom ali Sovjetom. — Transjordanška zbornica je kljub protestom ostalih arabskih držav razglasila združitev arabskega dela Palestine s Transjordanijo pod kraljem Abdulahom.

14. DECEMBRA: Nadaljevanje pogajanj za sklenitev atlantske obrambne zveze v Washingtonu. — Sovjeti znova začenjajo gonjo za priključitev turške Armenije k svoji. — Transjordanška zbornica je odobrila predlog kongresa palestinskih Arabcev, naj se arabski del Palestine in Transjordanija združita v eno državo. — Mirovne pogodbe z Nemčijo, Avstrijo in Japonsko bi najbolj pomagale obnoviti mir na svetu, je izjavil avstralski državnik dr. Evatt. — Mednarodna begunska organizacija IRO je v 16 mesecih preselila 276.000 evropskih protikomunističnih beguncev. — Italija je s Sovjeti sklenila trgovsko in reparacijsko pogodbo. Ugodila je vsem sovjetskim zahtevam in bo takoj izročila 33 vojnih ladij, kakor to določa mirovna pogodba. — Bolni angleški kralj Jurij VI praznuje 53. rojstni dan. — Če hoče Marshallov načrt uspeti, morajo njegove članice čimprej skleniti med sabo carinsko zvezo, sodijo vodilni ameriški strokovnjaki. — Glasilo Kominforma spet napada Tita ter pravi, da je njegov »osvobodilni boj« bil vse kaj drugega kakor pa rdeča revolucija. — Trst je iz Marshallovega načrta za letošnji bil spet 2.200.000 dolarjev.

## POLITIČNI OBZORNİK

### Obracun o delu Združenih narodov

Zasedanje glavne skupščine Združenih narodov v Parizu, ki se je končalo v nedeljo je trajalo točno 81 dni. Skupščina je imela 49 sej, 9 njenih odborov pa 478, ne všteti sej pododborov.

Največ sej je imel Socialni odbor, ki je sestavljal izjavo o človeških pravicah, in sicer 96, nato politični odbor s 94 sejami.

Raznih sej se je udeležilo vsega skupaj 275 delegatov in 183 njihovih namestnikov. 60 tolmačev je vsega skupaj delalo 18 tisoč ur. 2000 listov in poročevalskih agencij je imelo za to priliko dopisnike v Parizu.

Računajo, da je bilo izgovorjenih na raznih sejah nad deset milijonov besed, trideset ali štirideset milijonov pa med izvensejnim razgovori.

Predsednik nove madžarske vlade Dobi je napovedal neizprosno boj katoliški cerkvi.

15. DECEMBRA: V Varšavi se je začel kongres poljske socialistične in komunistične stranke, ki se bosta združili. Udeležujejo se ga tudi vidni zastopniki 22 tujih partij, kar daje kongresu značaj seje Kominforma. Titovci nanj seveda niso bili povabljeni. — Italijanski tisk napada novo trgovsko in reparacijsko pogodbo s Sovjeti, češ da ima od nje korist le Sovjetija. — Pri Berlinu so uredili novo letališče, da bodo lahko povečali preskrbo mesta po zraku. — V Londonu so krstili sinčaka princeze Elizabete na ime Karl. — Ameriška zbornica bo skoraj gotovo sprejela nov zakon, ki bo omogočil 400.000 evropskim protikomunističnim beguncem, da se preselijo v USA. — V Ameriki so odkrili, da so visoki uradniki v ministertvih volnili za Sovjete. — Poglavar grške komunistične partije Zahariades priznava, da so komunisti med nemško zasedbo in po njej »delali napake« — to je, da so se bratili z Nemci ter pobijali lastne rojake — zaradi česar toži, da grško ljudstvo zdaj komunistov ne mara. — Sovjeti obljubljajo Čehom posojilo v zlatu in v tujem denarju, da bodo lahko zanje trgovali z Zahodom. — Papež Pij XII je uradno sprejel predsednika italijanske republike Einaudija. — Francoska vlada je ustanovila vrhovni vojni svet, ki bo skrbel za državno obrambo. — Ameriški minister za vojsko je iz Frankfurta odpotoval v Atene na posvete z grškimi politiki in generali. — V Franciji je začela posloovati prva naprava za pridobivanje atomske sile.

Stroški za zasedanje so znašali dva milijona 315 tisoč dolarjev.

Vidni uspehi zasedanja glavne skupščine Združenih narodov v Parizu so naslednji:

1) Ustanovitev poravnalne komisije za Palestino, ki naj konča vojno v Sveti deželi.

2) Sprejem vesoljne izjave o človeških pravicah, za katero Sovjeti in njihovi podložniki niso glasovali.

3) Mednarodni sporazum proti rodomoru, to je, proti uničevanju narodnostnih skupin, bodisi v vojni, bodisi v mirnem času.

4) Obsodba Titove Jugoslavije, Albanije in Bolgarije zaradi pomoči, ki jo dajejo grškim komunističnim upornikom. V zvezi s tem so podaljšali delo posebne komisije Združenih narodov za Balkan.

5) Priznanje južno-korejske vlade kot edine zakonite vlade na Korejskem polotoku.

Zasedanje glavne skupščine Združenih narodov se bo aprila nadaljevalo v New Yorku.

### Naloge angleške zunanje politike

Angleški zunanji minister Bevin je imel važen govor o britanski zunanji politiki. Med drugim je dejal:

### Osebnostne izkaznice za STO

Slov. demokratska zveza za STO je storila vse, kar je bilo v človeških močeh, da se odpravljajo krivica, ki je bila storjena slovenskemu, hrvaškemu in srbskemu prebivalstvu z uvedbo novih osebnih izkaznic samo v ital. jeziku na ozemlju tržaškega mesta ter z označbo prebivalstva STO kot italijanskih državljanov. Suverenost Italije nad tem ozemljem je prenehala s 15. sept. 1947 (čl. 21/2 Mirovne pogodbe z Italijo), ko je bilo STO javnopravno ustanovljeno. V smislu načela »ius soli« ter čl. 6 stalnega statuta, — ki se ima v smislu čl. 2. provizorne listine (VII. priloga) takoj izvajati, — so postali prejšnji ital. državljani, ki so tu bivali 10. junija 1940, polnopravni državljani STO. Kljub temu pa jih protizakonito še vedno označujejo za italijanske državljane.

Ker ni bilo mogoče kljub opetovanim zahtevam doseči drugačnih novih izkaznic niti odgoditve njih izdajanja, je Slov. demokratska zveza v skladu s priporočilom njenih somišljenikov na tržaškem sestanku 28. novembra 1948 sklenila, da pod silo razmer in zato da prepreči prikriti posredni plebiscit, ki bi se ga hotelo izvesti z dvojno vrsto novih izkaznic, s protestom proti takemu postopanju POZOVE vse slovensko prebivalstvo STO, da povsod, tudi na deželi, zahteva in sprejme samo enojezične italijanske izkaznice ter odklanja drobtinice v obliki dvojezičnih izkaznic samo za en del slov. ljudstva na STO.

Slov. demokratska zveza za STO  
v Trstu

»Ne bo več dolgo, ko bodo obrambni in finančni ministri vsega zahodnega sveta skupno razpravljali o skupnih proračunih, o skupni politiki in skupni obrambi. S tem bo sila in moč zahodne Evrope zelo zrasla.«

Glede Kitajske je dejal, da so komunisti zdaj zasedli obsežne predele. Nihče ne ve, kje se bodo ustavili in do kod bo segal njihov vpliv.

Velika Britanija se je držala dogovorov, ki so jih 1945 sklenile Anglija, Amerika in Sovjetska zveza, da se nobena velesila ne bo mešala v kitajsko notranje zadeve. O količini pa so prisilile Združene države, da so morale podpreti zakonito kitajsko vlado.

Anglija zaradi svojega gospodarskega položaja nacionalni vladi ne more pomagati. Toda po drugi strani ne more biti brezbrizna glede svojih koristi na Kitajskem.

V Evropi se Anglija trudi, da bi se čimprej postavil temelj za zahodno-evropsko zvezo.

Največje politične težave prizadeva zdaj berlinsko vprašanje. Težav so krivi Sovjeti.

Zahodne države bodo postavile vse sile, da ohranijo svoje postojanke v Berlinu ter da onemogočijo Sovjetom, da bi njihovi naklepi uspeli.

Bevinu je odgovarjal vodja konservativne opozicije, bivši predsednik vlade Churchill.

Najprej je pozdravil tesno sodelovanje med Anglijo in A-

meriko, ker vidi v njej glavno upanje za uspešno obrambo človeških pravic.

Potem je dejal, da bi bilo mogoče zagotoviti trajni mir, samo če bi se s Sovjeti sporazumeli, preden bodo ti imeli atomsko bombo. Anglija in zahodni zavezniki niso krivi, če Amerika, Velika Britanija in Sovjetska zveza ne morejo sodelovati.

Glede Kitajske je dejal, da je treba ojačiti angleške letalske, pomorske in kopne sile v glavni britanski postojanki Hongkongu. Vlada mora spremeniti svojo politiko na Srednjem Vzhodu ter priznati Izraelsko državo.

O Španiji je rekel, da jo je treba sprejeti v Združene narode. Španci med vojno niso ubili niti enega Amerikanca ali Angleža. Naredili so za veznikom veliko uslugo, da niso Nemcem dovolili prehoda proti Gibraltariju. Zato ne gre, da bi z njimi danes ravnali kot z manjvrednimi ljudmi samo zaradi tega, ker jim vlada general Franco. V Franciji Španiji je danes mnogo več svobode, kakor v kateri koli državi za železnim zastorom. Zato ni razloga, da bi Španija še naprej bila zunaj Združenih narodov, je zaključil Churchill.

### Usoda „koristnih bedakov“

Glavni tajnik češke komunistične partije, Slansky, je te dni govoril vsem tako imenovanim sopotnikom ali »koristnim bedakom«, kakor jih imenujejo komunisti sami.

To so nekomunisti, ki komunistični propagandi verjamejo ter komunistom pomagajo do oblasti, (n. pr. slovensko meščanstvo v Osvobodilni Fronti.)

Slansky je zdaj napovedal plačilo, ki čaka »koristne bedake« na Češkem in drugod! Imenoval jih je nevedneže in nepismene ljudi, ker si domišljajo, da bodo imeli kaj besede pri oblasti ali pa, da bodo za svojo pomoč komunistom dobili kaj priznanja in nagrade. Partija bo vse take sopotnike potisnila v kot, kamor spadajo. Čas da bi še naprej hlinili kako naklonenost do takšnih nepotrebnih ljudi je minil.

### Titovi pogoji Grčiji

Predsednik glavne skupščine Združenih narodov, Avstralec dr. Evatt že dalje časa posreduje, da bi se Grčija in njene komunistične sosede same sporazumele o vseh spornih vprašanjih. Dozdaj niso ta prizadevanja rodila nič uspeha.

Titov zunanji minister Karđelj je Evattu poslal sporočilo s pogoji, pod katerimi bi Ju-

goslavija bila pripravljena poravnati se z Grčijo. Ti pogoji so:

Spremeniti bi bilo treba sedanji dogovor o obmejni prometu med Grčijo in Jugoslavijo. Dalje naj bi ustanovili mešano jugoslovansko-grško komisijo, ki bi preprečevala kršitve mednarodnega prava v obmejnih področjih. Začela naj bi se pogajanja o vprašanju narodnih manjšin in o beguncih. Obe državi pa naj bi se obvezali, da se bosta čim bolj izogibali raznim nevarnostim ob meji.

### „Splošna linija“

Tržaški časnikarji so hoteli od Zavezniške vojaške uprave vedeti, zakaj so nove osebnostne izkaznice samo v italijanski. Odgovorili so jim, da zaradi tega, ker je to »v skladu s splošno linijo zavezniške uprave«.

Če je to res, zakaj se te »splošne linije« ne drže tudi v okoliških občinah? Ali sta mogoči dve »splošni liniji«?

Drugi razlog pa je po istem odgovoru bil ta, da bi imetnikom in oblastem »olajšali čitanje osebnih izkaznic«.

Mar Slovenec v Trstu laže bere italijansko izkaznico kakor n. pr. v Nabrežini? In oblastnik v Trstu ne bi mogel italijanskega besedila na izkaznici v Trstu prav tako lahko najti, kakor ga n. pr. najde na Repentaboru?

Takšni odgovori so lahko resno mišljeni toda večina Slovencev vidi v njih norčevanje iz stvari, ki tuicu morda res nič ne pomeni, za nas pa je važna tako življenje!

### Kitajske zmešnjave

Vse bolj trdovratno se ponavljajo glasovi, da bo na Kitajskem prišlo do premirja med nacionalisti in komunisti. Čangkajšek naj bi odstopil, nakar bi sestavili novo vlado, v kateri bi sodelovali tudi komunisti. Več vidnih kitajskih nekomunističnih osebnosti, ki so v opoziciji proti Čangkajšeku, je pripravljenih sodelovati v taki vladi. Do teh sprememb v kitajski politiki je prišlo, ker se Čangkajšeku ni posrečilo pregovoriti Amerikance, da bi mu dali kako večjo pomoč. Amerikanci so razočarani nad nesposobnostjo sedanje kitajske vlade.

Po drugi strani silijo nacionalisti k tem poskusom komunistični uspehi. Komunistične vojske, ki uživajo vso pomoč Sovjetov, imajo zdaj v rokah četrtino vsega kitajskega ozemlja, tretjino prebivalstva ter najvažnejša industrijska področja. Zda se obkolile bivšo prestolnico Peking in jo bodo naibž tudi zavzele.

## FRANK LOVŠE (Lauche)

### - slovenski guverner Ohia -

Pri novembarskih predsedniških volitvah letos je bil za guvernerja važne ameriške zvezne države Ohia izvoljen Frank John Lovše (Lauche), ki je potomec slovenskih staršev.

Uspeh našega rojaka, ki je s tem postal poglavar omenjene zvezne države, je tako velik in pomemben, da velja z osebnošjo in življenjem Franka Lovšeta seznaniti tudi naše bralce.

### Kaj je Ohio?

Preden bomo razpravljali o novem ohijnskem guvernerju, naj spregovorimo nekaj besedi o državi, ki ga je na to mesto postavila.

Zvezna država Ohia ima nad 107.000 kvadratnih kilometrov površine ter šteje skoraj sedem milijonov duš.

Ze njeno kmetijstvo je mogoče na reč, a človeka še bolj prese-

neča njena industrijska zmogljivost.

Ohio izdelava med vsemi ameriški zveznimi državami največ strojev in orodja; največ gumij; izdaja največ listov; dobavlja največ lončenine, železja, vijakov, železnih sodov in porcelana.

Po izdelavi motornih vozil, po plavzarstvu in jeklarstvu je Ohio na drugem; glede barvil in firnežev na tretjem; glede kmečkih izdelkov, letal in moške obleke na četrtem; glede obutve na petem in glede papirja na šestem mestu v Združenih državah.

Industrija je neločljivo zvezana z mesti in Ohio šteje deset mest, katerih prebivalstvo se giblje med sto tisoč in milijon ljudi.

Največji mesti v Ohio sta Cleveland in Cincinnati. Prvo ima 1.200.000, drugo 800.000 prebivalcev.

Akron z 250.000 dušami je sve-

točno središče za predelovanje gumija. Tam naredijo 90 odstotkov vseh ameriških avtomobilskih obročev in zračnic.

V Ohio je 53 muzejev, 684 bank, 272 državnih javnih knjižnic, več kakor 1000 listov, 1.600.000 telefonov in kakih 2.000.000 prijavljenih avtomobilov.

Ni čuda, da je treba potemtakem Ohio prištevati med največje zvezne države v severnoameriški Uniji.

### Lovše — guverner in človek

Biti izvoljen za poglavarja takšne države, je velik uspeh in guvernerstvo tam je združeno z velikansko odgovornostjo.

Frank John Lovše (Lauche) je bil zdaj drugič izbran na to odgovorno in visoko mesto. On je prvi sin tujega priseljence in prvotolčanin, ki je kdaj prebival v palači ohijnskega državnega poglavarja.

Po vsem Ohio, zlasti pa v rodnem Clevelandu, kateremu je dolga leta županoval, slovi Lov-

še kot skoraj bajno bitje. Da je to res tako, nam priča naslednji clevelandski dovtip:

Učitelj pripoveduje svojim abecedarjem, da bo jutri Kolumbov dan.

»Kdo je bil Kolumbo«, vpraša nežen glasek.

»Tisti, ki je odkril Ameriko.«

»Kajpak!« vzkligne otrok. »Ameriko je odkril Frank Lovše!«

### Rodbina in njena pot

Lovšetova zgodba se pričinja v Sloveniji. Njegov oče se je preselil v Ameriko iz Ljubljane in sicer leta 1895. Frank se je rodil deset let kasneje v Clevelandu.

Frankov oče je delal v jeklarni, poleg tega pa je tudi izdajal slovenski list v Clevelandu. Umrl je, ko je bil sin star dvanajst let.

Mati Franja, rojena Milavec, je po moževi smrti imela majhno vinarno, da je pomagala preživljati številno družino.

Frank si je moral sam služiti kruh prav za prav, odkar pomni. V tem je njegova življenjska pot podobna poti mnogih nekdanih in današnjih ameriških politikov.

### Godba, sport, politika

Vsi ohijnski Lovšetje imajo velik dar za glasbo. Frankova sestra Jožica je slojita po svojih gramofonskih ploščah, na katerih poje slovenske narodne pesmi. Njegov brat Viljem, ki je zobar, je skladatelj; drugi brat Karel je pa odvetnik, ki dobro igra klavir, poleg tega je pa še eden prvih mojstrov v balinanju.

Frank sam je bil dober v baseballu, ki je v Ameriki tako priljubljen, kakor pri nas nogomet. V mladih letih je bil napol poklicni igralec in je nastopal za dve znani baseballski društvi.

Ko je leta 1919 prišel iz vojske v Francijo, se je moral odločiti, ali se bo preživljal kot poklicni igralec baseballa, ali bo izbral kaj drugega. Vrnil se je v Cleveland, hodil zvečer poslušat pravo na vseučilišče in se je tako usposobil za odvetnika.

Ostal je v odvetniški stroki vse do leta 1932, ko so ga odločili za sodnika v občinskem sodišču. Leta 1937 je bil izvoljen za vrhovnega sodnika v državi

Ohio.

Kot sodnik je bil odličen in je nekaj časa tudi predaval sodstvo na pravnem oddelku vseučilišča.

### Clevelandski župan

Skupina zavednih Clevelandčanov, ki jim je bilo do sposobne in poštene mestne uprave, je že od leta 1935 dalje silila mladega Lovšeta, naj se poteguje za župansko mesto. Po dolgem oklevanju je res razglasil, da bo kandidiral. Leta 1941 so ga z 61 odstotno večino izvolili za clevelandskega župana. Pri volitvah leta 1943 pa je dobil celo 71 odstotkov vseh glasov, kar je najbrž največji rekord pri vseh volitvah po velikih mestih v sedanjem času.

Leta 1942 se je Lovše prvič potegoval za guvernersko čast v Ohio in sicer kot kandidat demokratske stranke. Ohio velja za močno republikansko postojanko. Vsakdo, ki ni doma iz Ohia, je mislil, da bo njegov republikanski nasprotnik zlahka zmagal.

## Izza zavese

### O načrtnem Gospodarstvu

Da bi ljudje v Ljubljani ne bili lačni, jim je ljudska oblast dala za zimski čas po 60 kg krompirja na osebo. Že to je samo po sebi zelo malo, ko ni druge hrane, to da žal, bo vsaka družina uživala tisti krompir kvečjemu mesec dni, ali pa niti ne. To zgleđa na prvi pogled sicer čudno, toda če vam se govemo, da je bil tisti krompir skoro že gnil, potem je stvar jasna. Toda kdo bo skušal temu oporekati, češ, saj so kmetije morale oddati najlepši in najboljši zdravi krompir! Na žalost je tudi to res, saj gre vse po planu in v smislu načrtnega gospodarstva.

Zepa ali zgrda, kmetije so oddali res lep krompir in prevzele so ga potrošniške zadruge. Na primer, ki so organizirane po sovjetskem sistemu in jih vodijo sami komunisti. Tami so krompir udarniško naložili z lopatami na kamione in ga zvozili na okrajne poslovne zadruge, kjer je lepo pod milim nebom 14 dni ležal, izpostavljen soncu in dežju, megli in mrazu. Ko se je po 14 dneh takole nekako suševal, so ga spet prekidali z lopatami na kamione in poslali na centralo v Ljubljano in centrala ga je potem spet s pomočjo lopat po sedmih dneh predala prodajalnam. Ker so ga tolikokrat prekladali, so ga lopate dodobra sesekljale, dež pa zabelil in namesto zdravega krompirja, ki ga je kmet oddal, je prebivalstvo dobilo gnile gomolje, od katerih je bil vsak tretji za silo užiten in vsak peti delno nepoškodovan.

## Črno na belem

### „La verité Yougoslave“

„La Verité Yougoslave“ (Jugoslovanska resnica) je naslov listu, ki so ga jugoslovanski politični delavci začeli izdajati v francoskem jeziku v Parizu. List ima namen točno obveščati francosko javnost o dogodkih v Jugoslaviji. Zamisel je zdrava in jo je treba samo pozdraviti. Naslov časopisa je: 28 Rue de la Glacière, Paris (13), cena 50 frankov za številko.

### Kakor 1. 1938

Pomorski promet v Trstu je v mesecu oktobru dosegel 278.932 ton, železniški pa 195.872 ton. Skupni promet je torej znašal nad 474 tisoč ton, to je skoro še enkrat toliko kot v oktobru lanskega leta ter le malo manj kot v istem mesecu leta 1938.

K temu prometu je največ pripomogla Avstrija in sicer 25 odstotkov. Z njo so Združene države s 16 odstotki, Ita-

lija s 13 odstotki, Arabija s 10 odstotki ter druge države z manjšimi odstotki. Od koga in od česa torej živi Trst?

Pa pravi general Airey, da ga morajo vrniti Italiji, ker ne more živeti samostojnega življenja!

### Kominform in Turčija

Dva georgijska Rusa, ki sta zbežala v Turčijo, sta povedala med drugim:

Turčija je po mnenju Sovjetov tako v političnem kot v vojaškem oziru trd oreh za komunizem. Da bi premagali to težavo, so dali nad 1000 agentov kominforma v Turčijo posebna navodila, kako naj znotraj razjedajo in razkrajajo enotnost in moč Turčije.

### „Pst, komunisti poslušaj!“

Med nemško zasedbo so bili po praških trgovinah in drugih javnih lokalih razobešeni napisi: »Pst, sovražniki poslušaj! Ne govorite o politiki!« Pred kratkim so se pojavili po praških javnih lokalih spet napisi: »Ne govorite o politiki! Sovražnik poslušaj!«

## Zanimivosti

### Razdiranje tovarn na sovjetskem področju Nemčije

Nisem sicer prerok, toda trdno vem, da nihče ne bo več razdiral, odvažal ali razstreljeval tovarn, ki so jih prevzele sovjetske družbe v Vzhodni Nemčiji. Vsa ta podjetja bodo ostala in bodo služila nemškemu ljudstvu, kateremu bo do tudi končno pripadla. Tako je govoril septembra Fritz Selbmann, ki je podpredsednik nemške gospodarske komisije, ki so jo ustanovili Sovjeti na svojem področju v Nemčiji. Toda isti Selbmann je že tretjega oktobra sporočil, da bodo razdrli 162 nemških podjetij, ki so jih prevzele sovjetske družbe. Po poročilu nemške agencije DENA bi bili morali z razdiranjem pričeti že prvega septembra. Zaradi tega je seveda veliko število delavcev začelo brezposelnost. Morda pa je prav za tem grmom tičal pravi zajec. Sovjeti so namreč ponekod povabili kar vse delavke in večino delavcev, ki jih je prizadela brezposelnost, naj stopijo v politične tečaje za komunistično partijo. Tako bodo ti delavci tudi v bodoče zaposleni, in sicer v službi borbenega komunizma.

### Z „Letečimi brigadami“ nad puntarske kmete

V London so prispela nekoliko zapoznela poročila, da se je v Bolgariji, zlasti v Dobrudži, veliko kmetov spuntalo proti prisilni oddaji žita. Tako n. pr. pet vasi v Dobrudži ni hotelo oddati niti enega zrna. Bolgarska komuni-

stična vlada je takoj organizirala kazenske „Leteče brigade“, ki so se z vso naglico odpravile v omenjene vasi, da bi „razkrinkale sabotažo“. Poleg tega so bili kaznovani vsi voditelji tamkajšnjih političnih strank in občinski odbori. Leteče brigade pa so imele tudi drugod dovolj opravka. Tako torej komunisti ustanavljajo »prostoVOLjne kolhoze«.

### Komunistom dišijo ameriški paketi

Iz Prage poročajo: Pred praslavo češkoslovaške dneva neodvisnosti, ki je bila 28. oktobra, so dobili člani organizacije »Borci na barikadah« naslednjo okrožnico:

»V četrtek dne 28. oktobra se bomo zbrali in korakali na trg sv. Vencislava, kjer bo proglašena na petletka. Zbrali se bomo ob pol osmih zjutraj. Kdor ne pride, ne bo dobil ameriškega paketa (CARE). Pakete bomo razdeljevali po 28. oktobru.«

## Radio Trst II

(na valovni dolžini 203,6 metra ali 1474 Kc na sekundo)

DNEVNE ODDAJE: 7.30 - 8.00, 11.30 - 14.30, 17.30 - 24.00.

Ob nedeljah od 7.30 do 24 ne prekinjeno.

POROČILA DNEVNO: ob 7.45, 12.45, 14.00 (izvzemši nedelje), 19.45, 23.15.

DNEVNI pregled tiska: 14.15.

Nedelja 19. 12. 1948: 8.30 Koroške narodne pesmi. — 11.30 Slovenske legende. — 13.00 Glasba po željah. — 16.00 Nicodemi: »Učiteljica« (ponovitev) igrajo člani Radijskega odra. — 17.00 Plesni popoldan. — 18.00 To, kar vsakdo rad posluša. — 19.15 Narodni plesi in rapsodije. — 20.30 Filmski trak. — 21.00 Vesela ura. — 22.00 Schumann: koncert za čelo in orkester.

Ponedeljek 20. 12.: 18.45 Slovenske narodne pesmi. — 19.00 Zdravniški vedež. — 20.10 Pevski koncert Dušana Pertota. — 20.30 Sprehodi po našem podeželju. — 21.00 Opera.

Torek 21. 12.: 13.00 Srbske in hrvatske pesmi. — 18.00 Vaški kvintet. — 19.00 Človek in priroda. — 19.15 Pevski duet: Kozem - Trobec. — 20.30 Z domače knjižne police. — 21.00 Pester večer. — 22.00 Stravinsky: Pomladanski praznik.

Sreda 22. 12.: 13.00 Glasba po željah. — 13.40 Dvorakovi slovenski plesi. — 18.00 Mamica pripoveduje. — 18.15 Glasbeni lik Williama Waltona. — 20.00 Klavirski koncert Mirce Saničeve. — 21.00 Vzori mladini: Cerkniško jezero. — 21.30 Zabavni orkester. — 22.00 »Dobri vojak Švejk«.

Četrtek 23. 12.: 13.00 Češka lahka glasba. — 18.00 Orkester Albert Dermelj. — 19.00 Sloven-

ščina za Slovence. — 20.00 Slovenske narodne pesmi. — 21.00 Radijski oder: Dickens: Čvrček za pečjo, drama v 4. dejanjih. — 22.30 Južnoameriška plesna glasba.

Petek 24. 12.: 13.00 Glasba po željah. — 18.45 Pester koncertni spored. — 20.00 - 24.00 Posebna oddaja »Božični večer«. Člani Radijskega odra bodo izvajali recitacije in božične prizore, komorni zbor bo pel božične pesmi.

Sobota 25. 12.: 10.00 Maša in pridiga. — 11.15 Priljubljene slovenske skladbe. — 12.00 Revija znanih orkestrrov. — 13.00 Slavnostni skladatelji. — 18.00 Oddaja za najmlajše: Člani Radijskega odra bodo izvajali »Petrčkove poslednje sanje«. — 20.00 Programski periskop. — 21.00 Božični glasbeni spored. — 22.30 Koncertne fantazije.

## Dva važna italijanska odloka

### Državnim uslužbencem se zvišajo plače

Vlada je končala s preučevanjem o povišanju plač državnim uslužbencem in sklenila povišati plače začevši od prvega novembra 1948, kakor sledi: razni razredi delavcev - vajencev mesečno 1200 lir; nastavljenec in pomočnik IV razreda 1500; navadna delavka 1500; zvaniki (uscieri), navadni delavci in rokodelci 1900; osebje XIII razreda, nastavljenec (avventizi) III kategorije in kvalificirani delavci 2000; osebje XII razreda, nastavljenec II kat. in specializirani delavci 2300; osebje XI razreda 3048; X razreda 3778; IX raz. 4818; VIII raz. 5715; VII raz. 8135; V raz. 10.239 itd.

### Povišanje stanovanjskih najemnin

Ker ni časa, da bi vlada, poslanska zbornica in senat končali do 31. decembra s preučevanjem novega zakona glede stanovanj in stanovanjskih najemnin, je vlada sklenila in določila, da se s prvim januarjem in do konca aprila 1949 povišajo najemnine za stanovanja in za urade prostih poklicev za 30% sedanje najemnine, najemnine za druge vrste prostorov pa za 50%. Od poviška so izvzeti tisti najemniki in podnajemniki, za katere bo 31. decembra 1948 izhajalo, da prejemajo pomoč od strani občinskih zavodov, ali da so brezposelni ali pa da prejemajo pokojnino od strani socialnega skrbstva. Dokazati pa bodo morali, da nimajo, oni ali drugi člani njihove družine, drugih dohodkov. Izvzeti od poviška so tudi jetični, ki so v bolnišnici ali čakajo na bolnišnico ali pa so iz bolnišnice bili odpušteni v zadnjih dveh letih. Tudi ti se bodo morali dokazati, da nimajo oni ali drugi člani družine, drugih dohodkov. Poviški se nanašajo tudi za podnajemnine.

# Ivan Cankar nam govori ob tridesetletnici svoje smrti

11. decembra je preteklo trideset let, odkar je umrl slovenski pisatelj Ivan Cankar. Njegovo ime nam je vse čase bilo več kakor samo ime človeka, ki je v svojem mojstrstvom obogatil slovensko besedo in slovensko omiko.

Cankar je Slovincem postal simbol boja za pravico ponižanih in razžaljenih; simbol neustrahovanosti in neustrašnega teženja slovenskega naroda po svobodi; simbol odpora proti tuji učenosti, to je, tuji miselnosti in tuji ideologiji, ki nam je vse čase prinašala samo nesrečo.

Cankarjevo ogromno delo bi lahko imenovali sveto pismo našega naroda. V njem takšno bogastvo in takšna delovna sila, da se že trideset let bije boj, katera skupina in katera politika si ga bo prilastila.

Nikdar ni ta boj in to svojevolično, nasilno prilastevanje Cankarjeve dediščine prišlo do tako zoprnega izraza kakor prav za tridesetletnico njegove smrti. Tisti, ki so slovensko ljudstvo s svojo tujo učenostjo vrgli v sužnost in na križev pot, o kakršnem se Cankarju niti sanjalo ni, modro skušajo dokazovati, da so edino oni pravi Cankarjevi dediči.

Cankar, ki ni prinesel ne strankarskega, ne duhovnega, ne nikakršnega nasilja, naj bi zdaj postal ideolog najstrašnejše duhovne in policijske diktature, ki duši današnje Slovence! On, ki je rajši stradal in bil zaničevan, kakor pa da bi bil služil čemu drugemu ko lepoti, resnici, svobodi in svojemu ljudstvu, naj bi zdaj bil le lepa krinka tolpi, ki bi njega samega prvi dan obtožila in obsodila, da se je pregrešil z nedovoljenim oznanjevanjem svobode in pravice!

Če bi bil Cankar živ, bi na vse to uradno ljubljeno vpitje in posmrtno nasilje nad samim seboj zamahnil z roko in dejal: »Nikar, ta burka je stara že dolgih trideset let!«

Sprico vsega tega je prav, da na tem mestu poudarimo eno resnico, ki jo danes vsi zamlčujejo in ta je:

Cankar ni govoril nikomur drugemu kakor svojemu trpečemu ljudstvu. Vse tiste, ki hočejo njegovo besedo danes spreminjati v evangelijo za svojo rabo, je bical in bi jih bical še danes.

Tisto pa, kar je iz globine svojega krvavečega srca oznanjal svojemu narodu, je prav tako danes res, kakor je bilo pred petdesetimi leti. Nikdar niso Cankarjeve besede bile tako živ izraz vsega, kar čuti in trpi slovenski narod, ta veliki hlapec Jernej, kakor danes.

In nikdar niso zvenele tako preroško, kakor zvene danes, ko smo sredi trpljenja morda prav tako blizu svobodi, kakor smo bili na predvečer njegove smrti; tedaj ko je sredi krvi, stiske in obupa potegnil poslednjo črto pod »Podobe iz sanj«.

Zato berimo Cankarjevo besedo:

»Človek roma po slovenskih deželah, malodušen sklone glavo in žalostno je njegovo srce.

Narod, enkrat blagoslovljen, devetkrat obsojen, kako si živel, kaj si doživel!

Tvoja dolga povest je povest o siromaku betežnem, ki vstaja, a vstati ne more.

Kolikor je dolin in kotlin po teh lepih deželah, ne držale bi vse tiste krvi, ki je bila tod prelita; in koliko je bo še prelite!

Psovka ti je nauk delila, palica ti ga je vlepala. Suvajli so te od vseh strani, očmi in mačeh, botri in botrice. Včasih si zajokal, včasih si omahnil, ves truden, včasih pa si tudi planil.

Ali komaj si planil, so te podrli na tla, zvezali so te še tesneje in celo usta so ti zaklenili.

V curkih je tekla kri iz tvojih žil, napolnila je zemljo za več klafter globoko; zato je ta zemlja rodila; in kadar si jedel sužnji kruh, si jedel sam svoje meso in pil svojo kri.

Močan si, o slovenski narod! Tisoč in pet sto let krvaviš, izkrvavel nisi! Narod mehkužnik bi bil dušo izdihnil... ti pa, tisočkrat ranjen, v trpljenju utrujen, ti komaj zmaješ z rameni pod težko sovražno pestjo in praviš:

»Nikarte! Ta burka je stara že tisoč let!«

»Nenadoma je vztrepetal materin glas, da me je vsega izpreletelo.

»Ni res! Ni res! Tako ni, tako ne more biti!... To je tista tuja učenost... segla ti je v srce. Boga ti je ukradla... Zdaj jo poznam, že zdavnaj sem jo poznala... Bog se te usmili!«

Zdaj, o mati, slušam tvoje besede, zdaj jih razumem. Zdaj razumem tvoj blede strah, o mati, tvoj blede strah pred sovražno tujo učenostjo!

»Silen je vihar, ki buči preko trpeče zemlje, preko človeštva, tega ubogega, v krčih in vročini polblaznega. Tisoči in tisoči mladih, življenja želinih in življenja vrednih bitij padajo pred našimi očmi v prezgodnji grob... Tisoči umirajo za neizprosno boleznijo, ki se imenuje bridkost in skrb in — glad.

Kljub vsemu, kljub temu brezdanjemu morju krvi in solz — kljub vsemu ni predrznost, če pravim, da in ostane resnično, kar sem bil nekoč zapisal:

»Nobena solza ni potočena zastoj, nobena kaplja krvi ni prelita zastoj!«

Na tem ogromnem pokopališču, na teh od solz in krvi pognojenih tleh si bodo gradili sinovi in vnuki svetlejši in lepši dom, ki si ga bodo uredili po svoji, iz trpljenja vzkipeli volji, po svojem, v novih spoznanjih dozorelem razumu!

To moje prepričanje, to moje zvesto zaupanje v vselejšo našo bodočnost ni prazna beseda, ni gola želja.

»Narod potrebuje v težkih časih vse svoje sile, kljče vse in vsakogar!

Če kdaj, v teh časih je potrebno, da si zvesto pogledamo iz obraza v obraz, da si sežemo v roke, se strnemo v eno vrsto.

### Prva zmaga

Toda Lovš je dobil 112.000 glasov več kakor republikanski kandidat in postal guverner, čeprav je pri volitvah za zveznega predsednika tedaj v Ohio republikanec Dewey potolkel samega Roosevelta. Vsega skupaj je Lovš tedaj zbral rekordno število 1.603.809 glasov. In edino v Ohio se je leta 1944 primerilo, da je bil za guvernerja izvoljen demokrat, medtem ko je demokratski kandidat za predsednika bil v isti državi premagan.

Ni čuda, da je to vzbudilo močan vtis v Washingtonu in da je Lovš postal v vseh Združenih državah znan in upoštevan politik.

Službena doba ohijskega guvernerja traja samo dve leti. Novembra 1947 je Lovš znova kandidiral, a je izgubil. Tega je bil kriv trenutni mogočni zagon republikancev pri teh vmesnih volitvah. Dobil je nad milijon glasov in volitve so bile zelo napete, saj je razlika med njim in njegovim nasprotnikom znašala le 45.000 glasov.

Letos novembra je Lovš spet kandidiral za guvernerja in prečljivo zmagal. Januarja prihodnjega leta se bo iz svoje skromne hišice v Clevelandu spet preselil v guvernersko palačo v prestolnem mestu Columbusu.

### Njegova skrivnost

Razlogov za Lovšev uspehe v političnem življenju je več.

Najprej zna ta mož z osebnim čarom pridobivati volivce. Pri volivni agitaciji se bolj zanaša na osebni vpliv kakor pa na učinkovitost strankarskega agitacijskega stroja.

Dalje kaže veliko razumevanje in sočutje do ponižanih in razžaljenih. Poleg tega ima poseben dar za poravnanje s političnimi nasprotniki. Njegova življenjska modrost je v tem, da je treba odpuščati in pozabiti. Njegovo glavno načelo je poštenost in javna služba je zanj zaupano mesto, ki mu ga je dala skupnost.

Ljudje so na Lovšeta nori in se pogosto sami čudijo, zakaj.

Ali je mož res bil tako dober župan?

Živa duša ne ve, pa se tudi ne

zanima za to. Drži le to, da bo Lovš izvoljen znova in znova, kadar bo pač kandidiral.

Poleg osebnih odlik so seveda še drugi razlogi, ki so pomagali pri Lovševem političnem vzponu. Njegova sila izvira iz naprednih težnj širokih množic v tako industrijskem mestu, kakor je Cleveland. Podpira ga tudi večina tujih priseljencev. Dosti Nemcev ga voli zaradi imena, ki v ameriški izgovorjavi zveni nemško, večina Slovanov pa mu daje glasove zaradi tega, ker vedo, da je Slovenec.

### Prijatelj ljudstva

Vendar glasovi tujerodnih Ohijčanov niso pri nobenih volitvah odločilni, saj je doslejencev vsega skupaj komaj osem odstotkov.

Lovševeto zasebno življenje je zelo preprosto. Njegova žena je škotsko-irskega rodu in ni katoličanka. Igra klavir in pogosto spremlja moža, ki igra gosli.

Poleg glasbe in golfa je Lovševa edina strast pesništvo. Sam pravi, da ga branje klasikov dela bolj milega in mehkega.

Lovš nima nobenih šaljivih priimkov. Ljudstvo mu pravi kar »Frank«.

Njegov najboljši prijatelj je skoraj gotovo John E. Lokar, njegov tajnik, ki je tudi slovenskega rodu.

Lovš ima rad ljudi in ogromno ljudi visi na njem. V vrstah čakajo pred njegovo pisarno, češ da morajo sami govoriti s »Frankom«. Le malokdaj se zgodi, da »Frank« koga odslovi.

### Podpredsednik USA?

Po presenetljivi zmagi v novembru je Lovš zdaj bolj v ospredju političnega dogajanja, kakor je pa kdaj prej bil. V Ohio, ki je kar se tiče domače in vsedrjavne politike zelo spreminljiva ter izbirana država, je politično trdno zasidran.

Zaradi tega in pa, ker ima Ohio 25 glasov za volitev ameriškega predsednika, je Ohio ena najvažnejših držav glede tega. Do zdaj je dala že sedem zveznih predsednikov.

In mnogo ljudi je prepričanih, da bi Frank Lovš bil dober podpredsedniški kandidat pri volitvah leta 1952.

Strahopetec je, kdor zdaj trepače, da bi se mu ob takem zbližanju ne odkrnila ta ali ona mrvica strankarskih načel in njegovega svetovnega naziranja. Prijatelj, zdaj gre za življenje in smrt! Jaz upam v življenje!

In takrat, kadar si zagotovimo to življenje, takrat si bomo spet pogledali v oči in povprašali: Kdo si? Kako misliš ti? Ali si mi brat ali ne brat?

Zdaj pa je vrsta ena, prapor en sam!

— o o o —

»To je: premalo gledamo nase, premalo mislimo nase! Ljudje so zdaj med nami — saj jih lahko vsak dan slišite — ki bi nas najrajši kar prodali — kar dali vbojajme. Imenuj se danes v Ljubljani Slovenca, pa boš tepen.«

— o o o —

»Leta 1848 so klicali študentje delavce; delavci so prihiteli ter so preliči svojo kri, zato, da bi študentje postali dvorni svetniki.«

— o o o —

»Ta črni praznik, ki nam je dal dovolj solza, bridkosti in očistila, nam je obenem dodelil posebno dragocen dar: vrnil nam je spoznanje, ki nam je bilo v teh časih že skoraj izgubljeno, da more obroditi sočen sad samo tisto delo, ki je bilo spočeto in izvršeno v čisti poštenosti. Vsako delo, ki je vzkliklo iz kalne misli, je ob rojstvu mrtvo.

Poštenost ni suknja, ki se jo da v prednji sobi zamenjati za svetli frak sebičnosti.

Narod je kakor otrok: brez dolgega premišljevanja in omahovanja sprevidi bistro, občuti brž, kdo mu daje in kdo mu jemlje.«

— o o o —

»Jaz verujem, da bo iz te brezprimerne preskušnje izšlo prerojeno človeštvo!

»Bil bi hinavec in lažnjivec, če bi v globočini svoje duše ne veroval v svoje ideale!

Nič se ne bojmo, nič se ne strašimo dnevnega trpljenja, ne zakrivajmo oči pred grozotami časa — pogumno jim glejmo v lice!

Ne samo človek, ne samo narod, tudi človeštvo se bo dvignilo iz močvirja, očiščeno in pomlajeno!

V to verujmo, v to zaupajmo — in lažje nam bo trpljenje!

Kristus je zmagal, ko je bil na križ razpet; človeštvo je moralo brezmejno trpeti, da si je zaslužilo prerojenje in življenje!«

— o o o —

»Jaz zaupam v to delo, zaupam v delo vseh.

In obenem trdno in zvesto zaupam v uspešnost tega dela, zaupam v bodočnost svojega slovenskega naroda.

Za slovo, prijatelji, vam rečem besedo iz srca: verujmo!

Ker le v veri je moč in zmaga in odrešenje!«

## Vesti s Tržaškega

Charles F. Baldwin, ameriški pol. svetovalec v Trstu

Dne 10. decembra je zapustil Trst gospod P. Joyce, ameriški politični svetovalec pri ZVU v Trstu. Bil je na svojem mestu preko leto dni. Gospod Joyce je dobro poznal tržaške razmere in sploh politični položaj v vsej jugovzhodni Evropi. Bil je pravičen in preudaren funkcionar in mu želimo v njegovi novi službi pri centralni vladi v Washingtonu vse najboljše.

Na njegovo mesto je prišel gospod Charles F. Baldwin, ki je bil do sedaj svetovalec pri ameriškem veleposlaništvu na Norveškem. Mesto političnega svetovalca pri Zavezniški vojaški upravi Tržaškega svobodnega ozemlja je izredne važnosti, zato pošiljata ameriška in angleška vlada na ta mesta svoje najboljše

moči. Gospod Charles F. Baldwin se zaveda kot izkušen diplomat v polni meri važnosti in odgovornosti svojega visokega mesta za upravo STO in prepričani smo, da bo v polni meri razumel tudi težnje in stremljenje slovenskega naroda, ki se mora kljub enakopravnosti, ki mu jo daje mirovna pogodba z Italijo, boriti za naiprimitivejše narodne pravice.

Gospodu Charlesu F. Baldwinu naše iskrene pozdrave v imenu slovenskega naroda.

### Silvestrov večer

Za vsakega Tržačana pomeni Silvestrov večer največji družabni praznik v letu, in to še posebno v teh časih, ko človek v veselju družbi prijateljev in znancev vsaj za nekaj ur rad pozabi vsakdanje skrbi. Tak družaben večer bo 31. decembra v prostorih SDZ

v ulici Macchiavelli 22/II. z vsem kar k silvestrovanju spada, z godbo in zabavo.

Prijaje se sprejemajo ob uradnih urah od 10 = 12 in 17 = 19 v gori imenovanih prostorih.

Kdor se misli odzvati, naj po hiti, da ne bo prepozno.

### Ogenj v trgovini

V noči od 11. do 12. t. m. je nastal ogenj v trgovini g. Ivana Lupšeta na vogalu ulice Nizza in ulice Rismondo. Požar in gašenje sta povzročila pri raznovrstnem perilu občutno škodo, ki je še toliko bolj občutna, ker je g. Lupše šele pred prilično enim letom otvoril svojo trgovino. Kako je ogenj nastal, se ne ve.

### Vjerska pravica u Trstu

U cerkvi Kapucina u Trstu održavala se je več dugo vremena svake nedelje i blagdana sv. Misa sa hrvatskom propovijedi za Hrvate, koji su nastanjeni u Trstu. Mnogo nas je začudilo da ta naravna i vjerska pravica je bila oduzeta tako velikom broju hrvatskih vjernika. Mislimo da ta vjerska djelatnost ne bi bila smijela smetati demokratskom duhu crkvenih vlasti u Trstu, kada bi te vlasti znale šta je demokracija i kako treba, da se kršćanin, a napose crkvene vlasti, vladaju prama svog bližnjega. Znamo da u Trstu imade više crkava i kapela i broj sv. Misa za talijanske vjernike, — da bi i ove bile po hadjaneli, — docim hrvatska bila je samo jedna.

Taj slučaj nadodao se neizbrojenim sramotnim i žalosnim slučajevima oduzimanja naravnog, vjerskog i narodnog prava narodu, koji živi na ovom tlu. Zato zahtijevamo od odgovornih vlasti, da se ta nepravda čim prije popravi.

### Nabrežina

Smrt zavednega narodnjaka. V soboto 11. t. m. je umrl tu v starosti 75 let železniški upokojenec Frano Caharija, p. d. Babčev. Pokojni je bil vedno zaveden Slovenec ter zvest čitatelj našega lista. Bil je član starega pevskega društva v Nabrežini, ki je pod vodstvom nepozabnega pok. učitelja Avgusta Tance goseglo velike uspehe doma kakor tudi v tujini. Še sedaj, dokler so mu moči dovolile, je vedno rad posmagal pri cerkvenem pevskem zboru. Zato je bilo prav lepo od našega pevskega zbora, da se je od pok. Franceta poslovil s tremi žalostinkami: doma, v cerkvi in na pokopališču. Velikostna udeležba pri pogrebu je pričala, kako je bil pokojnik povsod in od vseh visoko čislán in spoštovan. Ostali družini, posebna pa sinu Francetu, ki biva v daljni Venezueli, naše iskreno sožalje.

Gostovanje dramatičnega krožka iz Mavhinja. Preteklo nedeljo 12. t. m. popoldne je gostoval v dvorani »Prosvetnega doma« v Nabrežini dramatični krožek iz Mavhinja z žaloigro »Mlinar in

njegova hči«. Vrlim gostom moramo dati vso čast, ker so nam žaloigro res nepričakovano dobro podali. Občinstvo je bilo prav zadovoljno; če je bilo kaj pomanjkljivo, ne moremo grajati, ker je požrtvovalni krožek šele prišel z delovanjem. Videli smo dobro voljo, a tudi zelo zmogljive ljudi, kateri bodo v prihodnosti kos vsaki, tudi težji nalogi. Le pogumno naprej po začrtani poti! Udeležba ni bila ravno popolna. Mnogo krivde leži na premajhni propagandi, a nekaj je bila kriva

## Vesti z Goriškega

### Sv. misijon

Zadnje nedeljo 12. t. m. ob petih popoldne je bila v župni cerkvi pri sv. Ignaciju zaključna pobožnost slovenskega sv. misijona, ki se je pričel v soboto 4. t. m. zvečer. Potek sv. misijona je bil lep, spodbuden in bo rodil, to upanje sta izrekla tudi oba misijonarja, plemenite in bogate sadove. Vse pobožnosti, združene s krajšim ali daljšim misijonskim govorom, so privabile v obsežno cerkev vedno toliko vernikov, da je bila zasedena. Število poslušalcev se je pa od govora do govora, od dneva do dneva večalo in je doseglo v zaključni slovesnosti svoj višek: cerkev je bila nabito polna, natrpána. Po spominskih podobnicah, ki so bile oddane pri ofru, sodijo, da je bilo navzočih okrog 2000 oseb. To jasno pričča, da je verska zavest med goriškimi Slovenci še močno zasidrana.

Sv. misijon se je izvršil točno po določenem programu. Vsak dan so bili trije misijonski govori: zjutraj, popoldne in zvečer; obe nedelji in na praznik Brezmadne pa še eden ob devetih predpolne. Govorila sta lazarist Šavelj, ki je bival svojčas na Mi-

renskem gradu, zadnja leta pa v Trstu ter je vodil že veliko misijonov po naši deželi in salezijanec Vidmar, doma z Otlice, ki zdaj pomaga pri dušnopastirski službi v naši nadškofiji. S svojo prepričevalno in toplo besedo, ki ji ni manjkalo duhovitosti, sta ogrela srca in jih priklenla nase, da so vrste poslušalcev stalno naraščale.

Zaključne slovesnosti v nedeljo popoldne se je udeležil tudi nadškof Margotti. V kratkem slovenskem nagovoru je pohvalil vneto vernikov, ki so se zbrali v tako veličastnem številu in se je zahvalil misijonarjema za njun trud, ki naj ga Bog blagoslovi.

Pri vseh pobožnostih je sodeloval slovenski cerkveni pevski zbor, in s svojim petjem lepo spremljal dneve sv. misijona.

### Novost

Zupna cerkev na Travniku je zelo neakustična. Ako se govornik na prižnici ne obrne v pravo smer, so njegove besede v raznih cerkvenih predelih nerazumljive.

tudi mržnja proti vsemu, kar ne pride iz rdečega lonca. Za take kulturne prireditve pa bi ne smeli tako postopati, kajti one nimajo s politiko nič opraviti. Posebno mladina je bila zelo, zelo pičlo zastopana, česar ne opazimo ne pri nogometu, a še manj pri plesu, pa naj ga priredi kdor hoče. Ako se ne bomo zanimali za kulturne prireditve, ne moremo reči, da smo narodno zavedni, in tujec nas ne bo niti upošteval niti spoštoval.

### Božičnica

Ljudskošolska mladina v Gorici priredi v nedeljo 19. t. m. ob 10. uri popoldne v dvorani kina »Vittoria« na Travniku božičnico. Vabljeni ste vsi, da nas obiščete in prisrčno čitate na pomoč s svojimi prostovoljnimi prispevki. Za obdaritev revnih učencev se lahko obrnete naravnost na didaktično ravnateljstvo.

### Bilanca goriške občine

»Messaggero Veneto« od 15. t. m. je prinesel podatke o računskem stanju goriške občine za leta 1945, 1946, 1947 in 1948. Iz teh podatkov izhaja, da je imela občina leta 1945 izgubo v znesku L. 100.774,13, leta 1946 komaj L. 2.313,88 in leta 1947 L. 933,08. Vsa tri leta, do 15. septembra 1947 je bila občina pod vojaško upravo Nemcev, Jugoslovanov in Zaveznikov. Italija pa je dala pomoč kakor sledi: 27.789,136 lir leta 1945, 105.011,770, lir leta 1946 in 204.006,277 lir leta 1947. Za leto 1948 je predvidenih 300 milijonov nov izgube. Največ 200 milijonov bo krila država. Kje vzeti pa ostalih 100 milijonov. Zares težka naloga čaka novoizvoljeni občinski svet in še težje breme goriške davkoplačevalce. Toda kje tičijo vzroki tako visokega primanjkljaja? Ponovimo to, kar zna povedati sleheren trezen in pameten Gorican; Slovenci (Solkanci, Šempeterci in drugi iz Brd, Vipave, Banjske planote, Kapalske, Idrije, Tolminskega, Kobariškega in Bovškega) so Gorici prinašali lepe dohodke in dobičke kljub temu, da so jih Italijani prezirali in jim krtili pravice. Potem preveč praznikov, ki stanejo občino težke milijone. Končno pa preveč uradništva in tudi tu smo prizadeti mi Slovenci.

**Ali veste, kje se dobe zimsko perilo, nogavice? in druge potrebščine?**

Pri domači trdki Lupše Joan — TRST, Via Rismondo št. 1

## Zadnje vesti

### „Lunedì“ obsojen

Dne 16. t. m. se je vršil v Vidmu proces proti odgovornemu uredniku Cavassoriu in ravnatelju odv. Bonu zloglasnega tednika »Il Lunedì«. Tožil je bivši ministrski predsednik senator Parri z nekaterimi ožjimi političnimi somišljeniki radi žaljenja časti in obrekovanja. Cavassori je bil obsojen na 1 leto in 2 meseca ječe in 120 tisoč lir globe. Odv. Bon je bil obsojen na plačilo sodnih stroškov in na 100 tisoč lir globe. Tudi mora biti razsodba objavljena v številnih italijanskih časopisih.

### Stavka drž. nameščencev

Sklep italijanske vlade glede zvišanja prejemkov državnih nameščencev, ki ga priobčujemo na drugem mestu, ni zadovoljil sindikalnih organizacij. Splošna ital. delavska zveza (C.G.I.L.), ki je v komunističnih rokah, je tako sklenila 24 urno protestno stavko, ki se naj izvede v ponedeljek od ure 0 do 24. Novo ustanovljeni »Svobodni sindikati«, ki zagovarjajo stališče, da sindikati ne smejo biti odvisni od političnih strank, z vladnim ukrepom tudi niso zadovoljni in predlagajo, naj se izvede »referendum«, katerim naj državni nameščenci izrazijo svoje stališče.

### Volitve

Volitve v železne zbore so določene za 30. oktobra 1949.

### Vrnili so se

Sedem italijanskih državljanov, ki so bili tam obsojeni, je Jugoslavija vrnila domov na podlagi znanega sporazuma.

### ZAHVALA

Družina Caharija se toplo zahvaljuje vsem, ki so izkazali poslednjo čast našemu pokojnemu očetu in staremu očetu

### FRANCU CAHARIJI,

zlasti pa gospodu župniku in pa pevskemu zboru. Vsem prisrčna hvala.

Nabrežina, 12. decembra 1948.

### ZAHVALA

Zahvaljujemo se vsem sorodnikom, prijateljem in znancem za izraženo sožalje in za čvete darovano blagi pokojnici

### EMI SFILIGOJ

Gorica, 16. decembra 1948

Družina Evgen Sfiligoj

### »ZA URSICEV SKLAD«

A. V. iz Mendoze (Argentina) daruje 300 lir z željo, da bi praznovali vsi Slovenci doma in na tujem veseli božič in srečno novo leto.

Odgovorni urednik: Janko Simčič  
Tiska: tiskarna Budin v Gorici

## „Država med Velika drama slovenske Karantanske države gorami“

Dejstvo, da so Karantanci ohranili svoje domače kneze in jih sami po svojem ljudskem ceremonielu umeščali, čeprav seveda z dovoljenjem Bavarecev odnosno Frankov, priča, da tuja nadvlada ni bila totalna, marveč je slejko prej, kot to naglašajo tudi »Letopisi bavarskega naroda«, med Karantanci in Bavarci odnosno Franki bila nekaka, malo manj kot zavezniška pogodba, namreč s strani Karantancev pristop k bavarski odnošni frankovski državi, s strani Frankov pa zaščita in obramba Karantancev — pred sovražnimi sosedi — Obri.

Ker »Spis o spreobrnitvi Bavarec in Karantancev« omenja, da so Bavarci po obrski zmagi podvržli podložništvu vladarjev Karantancev in enako tudi njihove sosede, moremo upravičeno skle-

pati, da so bili ti sosede nekarantanski Slovenci. Vendar ne še vsi. Šele leta 796., ko je obrski silil bil zadan smrtni udarec, se je ves slovenski narod združil v območju frankovske vladave, čeprav je slovensko narodno ozemlje takrat bilo razdeljeno na dvojce: deloma pod Furlansko krajino, deloma pod Vzhodno krajino. Kljub temu so do upora Ljudevita Posavskega leta 819-822 Slovenci ohranili svoje domače kneze in popolno notranjo samostojnost. Šele njihova udeležba pri protifrankovskem pokretu je spremenila državno-pravni položaj Karantancev in sploh slovenskega naroda.

V tej dobi približno se je vršila tudi pokristjanjenje vsega slovenskega naroda. Že kmalu po slovenski naselitvi v Panoniji in

vzhodnih Alpah, po zasedbi okolišev nekdanjih škofij v Petoviju (Ptuj), Celju (Celju), Emoni (Ljubljani), Virunumu (blizu Gospe Svete), Teurninju (blizu Spittalla) in Aguntu (pri Lienzu na Korškem), katerih škofje so se umaknili pred obrskoslovenskim pritiskom, so misijonarji sosednjih dežel (Istre, Furlanije, Bavarske) skušali priti v stik s poganskimi Slovenci.

Prvo znano poročilo o širjenju krščanske vere med Slovenci je misijonska akcija sv. Amandu v prvih letih vladav kralja Sama. To akcijo, ki je bila morda tudi kaj politično podprta, je prekinil ali onemogočil poraz, ki ga je kralj Samo zadal germanokofrankovski protislovanski zvezi. Šele čez dobrih stolet, kot izveemo iz »Spisa o spreobrnitvi Bavarec in Karantancev« in iz »Letopisov bavarskega naroda«, je knez Borut sam dal pobudo za začetek pokristjanjevanja slovenskega naroda. Kot sporoča »Spis o spreobrnitvi Bavarec in Karantancev«, je knez Borut prosil za sina Gorazda, ki

je bil talec na Bavarskem, naj se vzgoji krščansko in napravi iz njega kristjan, kar se je tudi zgodilo, in isto je zahteval tudi za Hotimira, sina svojega brata. To poročilo »Spisa o spreobrnitvi Bavarec in Karantancev« potrjujejo in lepo dopolnjujejo »Letopisi bavarskega naroda«, ki pravijo, da je knez Borut hotel, naj se sin Gorazd in nečak Hotimir poučita v Kristusovi postavi in krstita (legibus Christi edoceri et sacro lavacro tingi voluit).

Ker nimamo nobenih sledov, da bi knez Borut bil že sam kristjan, sicer bi za Gorazdovo in Hotimirovo pokristjanjenje bil že prej doma poskrbel, se zdi, da je »modri mož«, kot ga ocenjujejo bavarski letopisi, bistro spoznal, da bo le sprejem krščanstva rešitev in zadostno jamstvo za narodno-državni obstoj Karantanije. Ta politična uvidevnost, ki sliči duhu in ravnanju Konstantina Velikega, pa nič ne nasprotuje možnosti, da so tako Gorazd kot Hotimir in za njima ogromna večina Slovencev krščansko vero

sprejeli iskreno, da se je pokristjanjevanje slovenskega naroda vršilo iz notranjega prepričanja. Vsaj Hotimira nam bavarski letopisi kažejo kot izredno vnetega kristjana in gorečega razširjevalca krščanstva po Karantaniji. Na otoku Ava v Chiemschem jezeru je bil versko vzgoji (sacris christianis initiavit) dal duhovnik Lupus, Razmerje med njima je bilo duhovno sorodstveno (compater eius erat verjetno boter). Zato je ob odhodu z Bavarskega Lupus zlahka pridobil Hotimira za to, da si je v Salzburgu privzel spremljevalca duhovnika Majorana, ki naj bi mu v knežji službi dajal zveličavnih nauk in ga ohranjal v občestvu salzburske Cerkve (et abeunt author fu, ut Salisburgo comiten acciperet Majoranum sacerdotem, S. Petri ascetam, qui salutaribus monitis eum in officio, et Salisburgensis Ecclesiae communione contineret). Hotimir je v cerkvenem pogledu Karantanijo priključil salzburski Cerkvi in se je

tudi obvezal na letne dajatve salzburskemu škofu. Škofa Virgilija (vladal od leta 748-784) je često povabil v Karantanijo, da bi s svojo veliko gospodarsko spretnostjo ljudstvo pridobil za Kristusa. Virgilij pa spričo mnogih vojnih zmešnjav ni mogel zapustiti Salzburga in je zato poslal vrlih mož, ki naj bi ga nasdomestili. Na prvem mestu se omenja škof Modest (poslan v Karantanijo okrog leta 760.), ki je bil predstojnik več duhovnikov in diakonov. Ti so tako vneto in resno vršili svojo službo, da so, pravi sporočilo, v kratkem vsa pokrajina poučili v krščanski veri in jo dvignili do vzora prve apostolske Cerkve (ad primam nascentis Ecclesiae normam composuerunt). Zgrajenih je bilo tudi več cerkev, kot Gospa Sveta, kjer se je nahajala krstilnica (baptisterij), ki je ohranjena še v današnje dni, bržčas je pri Gospe Sveti bila tudi stolica škofa Modesta.

(Se nadaljuje).